

کاوشی در تیزهوشی

رویکردهاں ندین در شناسایی و آموزش تیزهوشان

مؤلفان:

رابرت ج. استرنبرگ، لیندا جاروین، اندریگورنکو

مترجمان:

دکتر احمد عابدی، عادلہ شربافزادہ

ویراستار علمی:

دکتر حمیدرضا عریضی

سرشناسه	: استرنبرگ، رابرت ج.، ۱۹۴۹ - م.
Sternberg, Robert J.	: رویکردهای نوین در شناسایی و آموزش تیزهوشان/ نویسندگان رابرت ج. استرنبرگ لیندا جاروین [پنالتو نیدوونا گریگورنکو] ترجمه احمد، عابدی عادلہ شعرباف زاده.
عنوان و نام پدیدآور	: کاوشی در تیزهوشی: رویکردهای نوین در شناسایی و آموزش تیزهوشان/ نویسندگان رابرت ج. استرنبرگ، لیندا جاروین، النا گریگورنکو؛ مترجمان احمد عابدی، عادلہ شعرباف زاده.
مشخصات نشر	: اصفهان: کاوشیار، ۱۳۹۳.
مشخصات ظاهری	: ۳۱۲ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۷۴۱۷-۰۳-۴
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: عنوان اصلی: Explorations in giftedness, c2011.
یادداشت	: کتاب حاضر با عنوان "جستارهایی در تیزهوشی (روانشناسی و آموزش تیزهوشان)" با ترجمه مهدی قدرتی، احسان خرمایی، مجتبی مهدوی توسط انتشارات موسسه فرهنگی و هنری هنر نوین مهرآرنگ در سال ۱۳۹۲ منتشر شده است.
عنوان دیگر	: جستارهایی در تیزهوشی (روانشناسی و آموزش تیزهوشان).
عنوان دیگر	: بحرهای نوین در شناسایی و آموزش تیزهوشان.
موضوع	: کودکان تیزهوش
شناسه افزوده	: جاروین، لیندا
شناسه افزوده	: arvin, Linda
شناسه افزوده	: گریگورنکو، پنالتو نیدوونا، ۱۹۵۵ -
شناسه افزوده	: Grigorenko, Elena Leonidovna
شناسه افزوده	: عابدی، احمد، ۱۳۴۴ - مترجم
شناسه افزوده	: شعرباف زاده، عادلہ، ۱۳۶۲ - مترجم
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۳ ج ۵ / الف ۴۶ LC۳۹۹۳
رده بندی دیویی	: ۳۷۱/۹۵
شماره کتابشناسی ملی	: ۳۵۴۱۶۸۹

نام کتاب: کاوشی در تیزهوشی: رویکردهای نوین در شناسایی و آموزش تیزهوشان
نویسندگان: رابرت ج. استرنبرگ لیندا جاروین، النا گریگورنکو

مترجمان: احمد، عابدی عادلہ شعرباف زاده

ناشر: انتشارات کاوشیار **شابک:** ۹۷۸-۶۰۰-۷۴۱۷-۰۳-۴

نوبت چاپ، سال: اول - ۱۳۹۳

صفحه آرا: ایمان معتمدی **طراح جلد:** رضا دهنایی **ناظر فنی:** امین لشکری

قطع: وزیری **شمارگان:** ۱۰۰۰ **قیمت:** ۱۵۰۰۰ تومان **تعداد صفحات:** ۳۱۲

فهرست

- پیشگفتار مترجمان ۱۱
- کاوشی در تیزهوشی ۱۵
- مقدمه ۱۷
- فصل اول: تیزهوشی چیست؟** ۲۱
- نظریه پنج ضلعی شناسایی تیزهوشی ۲۳
۱. ملاک تدلی ۲۳
۲. ملاک نادر بودن ۲۵
۳. ملاک بهره‌وری ۲۷
۴. ملاک اثبات‌پذیری ۲۸
۵. ملاک ارزشمندی ۲۹
- آزمودن نظریه پنج ضلعی تیزهوشی ۳۱
- رهیافت نظریه پنج ضلعی تیزهوشی ۳۲
- آیا ما هنوز به عنوان «تیزهوش» نیاز داریم؟ ۳۵
- افسانه‌ها درباره تیزهوشی ۳۶
- فصل دوم: نظریه‌های تیزهوشی** ۴۱
- مفهومی وجود ندارد ۴۲
- ضریب هوشی و سازه‌های مرتبط با آن ۴۶
- ضریب هوشی به همراه سایر خصوصیات ۵۶
۱. مدل رنزولی ۵۶
۲. مدل تانبنام ۵۸
۳. مدل استرنبرگ-ژانگ ۵۹
۴. مدل فلدهوسن ۶۰
۵. مدل هاینسلی، رینولدز و ناش ۶۰

۶. مدل سیکزنت میهالی ----- ۶۱
۷. مدل واینر ----- ۶۳
۸. مدل گروبر ----- ۶۴
۹. مدل گاردنر ----- ۶۵
۱۰. مدل گاگنی ----- ۶۶
۱۱. مدل ون تاسل - باسکا ----- ۶۷

فصل سوم: WICS (خرد، هوش، خلاقیت، و ترکیب این سه عامل) به عنوان

یک سوئیزهوشی ----- ۶۹

- خلاقیت ----- ۷۲
- تیزهوشی خلاص به عنوان نقطه تلاقی مهارت‌ها و نگرش‌ها ----- ۷۳
- انواع اندیشه‌های خلاق ----- ۷۶
- هوش ----- ۸۱
- هوش تحصیلی ----- ۸۲
- هوش عملی ----- ۸۳
- خرد ----- ۸۴
- ترکیب ----- ۸۵

فصل چهارم: هوش و استعداد ----- ۸۷

- نظریه‌های ضمنی هوش ----- ۸۸
- اندازه‌گیری هوش ----- ۹۱
- تاریخچه ----- ۹۱
- مقیاس‌های اصلی هوش ----- ۹۲
۱. رویکردهای روان‌سنجی هوش ----- ۹۳
- ۱-۱. اسپیرمن: نظریه‌ی (g) ----- ۹۴
- ۲-۱. ترستون: توانایی‌های ذهنی اولیه ----- ۹۵
- ۳-۱. گیلفورد: ساختار هوش ----- ۹۶
- ۴-۱. کتل، ورنون و کارول: مدل‌های سلسله‌مراتبی ----- ۹۷

۹۸	کاربرد مشهور مدل روان‌سنجی
۹۹	۲. رویکردهای شناختی هوش
۱۰۰	۱-۲. زمان بررسی
۱۰۰	۲-۲. زمان واکنش انتخاب
۱۰۲	۳-۲. سرعت دسترسی به واژگان و سرعت پردازش همزمان
۱۰۴	۴-۲. حافظه فعال
۱۰۵	۵-۲. نظریه ترکیبی و حل مسئله پیچیده
۱۰۷	۳. رویکردهای زیست‌شناختی هوش
۱۰۸	۱-۳. اندازه مغز
۱۰۸	۲-۳. سرعت انتقال عصبی
۱۰۹	۳-۳. پرتو نگاری با PET و MRI
۱۱۱	۴-۳. نظریه‌ی تکاملی
۱۱۱	۴. رویکردهای بافتاری و زمینه‌ای هوش
۱۱۵	۵. رویکردهای سیستمی هوش
۱۱۵	۱-۵. گاردنر: هوش‌های چندگانه
۱۱۶	۲-۵. استرنبرگ: نظریه‌ی سه بخشی هوش موفق
۱۱۸	۳-۵. پرکینز: نظریه هوش واقعی
۱۱۸	۴-۵. مدل زیستی-محیطی هوش
۱۱۹	تقویت و پرورش هوش
۱۲۳	فصل پنجم: خلاقیت و تیزهوشی
۱۲۶	۱. رویکردهای عرفانی خلاقیت
۱۲۷	۲. رویکردهای عمل‌گرایانه خلاقیت
۱۲۸	۳. رویکردهای روان‌پویشی خلاقیت
۱۳۰	۴. رویکردهای روان‌سنجی خلاقیت
۱۳۴	۵. رویکردهای شناختی خلاقیت
۱۳۶	۶. رویکردهای شخصیت اجتماعی و شناختی-اجتماعی خلاقیت

۱۳۹	۷. رویکردهای تکاملی خلاقیت
۱۴۰	۸. رویکردهای ترکیبی مطالعه خلاقیت
۱۴۴	رویکردهای جایگزین برای درک انواع فعالیت‌های خلاق
۱۴۹	فصل ششم: خرد و تیزهوشی
۱۵۱	خرد چیست؟
۱۵۱	۱. رویکردهای فلسفی
۱۵۲	۲. رویکردهای نظری ضمنی
۱۵۵	۳. رویکردهای نظری صریح
۱۶۰	دیدگاه‌های کلی درباره رابطه بین خرد و سن
۱۶۲	نظریه‌های ضمنی
۱۶۲	نظریه‌های ضمنی خرد و سن
۱۶۵	نظریه‌های صریح
۱۶۵	اولین بار خرد چه هنگامی شکل می‌گیرد؟
۱۶۷	مسیر خرد در طول زندگی بزرگسالان چگونه است؟
۱۷۲	تیزهوشی اخلاقی
۱۷۴	یک الگوی چند مرحله‌ای برای رفتار اخلاقی
۱۷۹	آیا تیزهوشی اخلاقی هم وجود دارد؟
۱۸۲	نقش خرد
۱۸۳	فصل هفتم: تیزهوشی، تخصص و توانایی رو به رشد
۱۸۷	مشخصه‌های الگوی توانایی روبه‌رشد
۱۸۸	مؤلفه‌های الگوی توانایی رو به رشد
۱۹۱	تعامل بین مؤلفه‌ها
۱۹۲	عامل هوش عمومی و ساختار توانمندی‌ها
۱۹۷	آزمون‌گیری
۲۰۱	فصل هشتم: تیزهوشی و فرهنگ

فرهنگ چیست؟ ----- ۲۰۲

هوش در بین فرهنگ‌های گوناگون چگونه است؟ ----- ۲۰۳

مفهوم هوش در فرهنگ‌های مختلف چیست؟ ----- ۲۰۷

تیزهوشی در بین فرهنگ‌ها چگونه تعریف می‌شود؟ ----- ۲۱۱

الگوهای ارتباط فرهنگ با هوش ----- ۲۱۲

مطالعات مربوط به هوش و تیزهوشی در بافت‌های فرهنگی‌شان ----- ۲۱۵

احتمال بهبود مهارت‌های مهم بافتی در کودکان به بهای مهارت‌های تحصیلی ----- ۲۱۹

ممکن است مهارت‌های هوش، پیش‌بین‌های بهتری برای سلامت باشند تا مهارت‌های تحصیلی ----- ۲۲۳

سلامت جسمانی می‌تواند در آزمون‌ها عملکرد را متعادل سازد. ----- ۲۲۳

آزمون‌گیری مرتبط فرهنگ و بیطرفی فرهنگی ----- ۲۲۷

نتیجه‌گیری ----- ۲۲۸

فصل نهم: ناتوانی‌های یادگیری، تیزهوشی و افراد تیزهوش دارای ناتوانی‌های

یادگیری ----- ۲۳۱

درک تیزهوشی، ناتوانی‌های یادگیری و افراد تیزهوش دارای ناتوانی‌های یادگیری برحسب

الگوی تیزهوشی به عنوان یک توانایی روبه رشد ----- ۲۳۳

نقاط قوت دانش‌آموزان تیزهوش دارای ناتوانی یادگیری ----- ۲۳۶

بهبود اوضاع ----- ۲۳۷

فصل دهم: شناسایی افراد تیزهوش ----- ۲۴۳

آزمون‌های استاندارد ----- ۲۴۴

انواع آزمون‌های استاندارد ----- ۲۴۷

آزمون‌های هوش ----- ۲۴۷

نمرات آزمون هوش ----- ۲۵۰

آزمون‌های استعداد و رغبت ----- ۲۵۱

آزمون‌های پیشرفت ----- ۲۵۲

سنجش کیفیت آزمون ----- ۲۵۳

جمعیت‌ها و نمونه‌ها ----- ۲۵۳

۲۶۰ ----- مفاهیم آماری زیربنای نمرات آزمون -----

۲۶۰ ----- انواع نمرات -----

۲۶۴ ----- مسائل و نگرانی‌های مربوط به استانداردسازی آزمون‌ها -----

۲۶۴ ----- سوگیری در آزمون -----

۲۶۶ ----- پروژه رنگین کمان -----

۲۷۴ ----- پروژه کالیدوسکوپ -----

۲۷۷ ----- پروژه آورو را -----

۲۸۱ ----- محاسبات -----

۲۸۵ ----- فصل یازدهم: ارزش تیزهوشان -----

تدریس و سنجش تیزهوشان برای نظریه WICS (خرد، هوش، خلاقیت، ترکیب سه عامل) ۲۸۶

۲۹۵ ----- موضوعات پیش‌روی آموزش هوش موفق و پاسخ آنها -----

۲۹۹ ----- برخی داده‌های آموزشی -----

۳۰۰ ----- بررسی شیوه تعامل استعداد - ادراک -----

۳۰۲ ----- مطالعات اجتماعی و مطالعه علوم -----

۳۰۳ ----- مطالعه خواندن -----

۳۰۳ ----- مطالعه درمورد تدریس هوش موفق در هنرهای زیاده، ریاضی و علوم در پایه چهارم -----

۳۰۵ ----- چرا تدریس به شیوه‌ی هوش موفق کارآمد است؟ -----

۳۰۶ ----- آموزش مبتنی بر خرد -----

۳۰۶ ----- نقش خرد در آموزش و جامعه -----

۳۱۰ ----- رهیافت‌های تدریس خرد -----

پیشگفتار مترجمان

با توجه به اجرای طرح شناسایی و هدایت استعدادهای برتر «طرح شهاب» در آموزش و پرورش، نیاز معلمان به تجربه‌های سایر کشورها در خصوص روشهای نوین شناسایی و آموزش کودکان تیزرشد با استعداد و تجربه پنج ساله اینجانب در همراهی با این طرح، تصمیم به ترجمه کتاب ارزشمند «کوشش در تیزهوشی، روش‌های نوین در شناسایی و آموزش تیزهوشان» گرفته شد. این کتاب مروری بر تحقیقات علمی بر مفاهیم، تعاریف و نظریه‌های جدید درباره شناسایی و آموزش تیزهوشی و سیر تکاملی گذشت و حال حوزه آموزش تیزهوشان است که در سال ۲۰۱۱ توسط دانشگاه کمبریج به چاپ رسیده است. این کتاب حاوی یافته‌ها و نتایج ماندگار و آثار قابل توجه درباره شناسایی و آموزش سرشتان تیزهوش و با استعداد از رابرت ج. استرنبرگ، لیندا جاروین و الن گریگورنکو است. در این کتاب استرنبرگ و همکارانش مفهوم‌سازی جدید از هوش، تیزهوشی، نظریه‌های جدید هوش، خرد و تیزرشد، تیزهوشی و فرهنگ، تیزهوشی و افراد تیزهوش با ناتوانی‌های یادگیری، شناسایی تیزهوشان، آموزش افراد تیزهوش و نهایتاً ارائه الگوی WICS (خرد، هوش، خلاقیت، و ترکیب این سه عامل) به عنوان الگوی شناسایی و آموزش تیزهوشی را همراه با تحقیقات جدید آورده‌اند. استرنبرگ و همکارانش در این کتاب نتایج سه پروژه بزرگ در حوزه شناسایی و آموزش تیزهوشی را به تفصیل بررسی می‌کنند. این سه پروژه عبارتند از «پروژه رنگین کمان»، «پروژه کالیدوسکوپ» و «پروژه آورو». تلاش‌های استرنبرگ و همکارانش در این پروژه‌ها منجر به ابداع انواع جدیدی از آزمون‌های سنجش هوش شده است که در این کتاب آنها را مطالعه خواهید نمود. بدون تردید در اینجا منظور او هوش در سنت فرانسوی «بینه» نیست که بر IQ (ضریب هوشی) مبتنی است. استرنبرگ و همکارانش در این کتاب از «هوش موفق» صحبت می‌کنند. هوش موفق مجموعه‌ای از توانایی‌های یکپارچه است که

برای احراز موفقیت در زندگی ضروری است، با این حال فرد آن را در بافت فرهنگی-اجتماعی خودش تعیین می‌کند. افرادی که نقاط قوت خود را تشخیص می‌دهند و از آنها بیشتر استفاده می‌کنند همزمان با اینکه نقاط ضعف‌شان را تشخیص می‌دهند و روش‌های تصحیح یا جبران آنها را پیدا می‌کنند باهوش هستند. افراد باهوش در تعامل با توانایی‌های تحلیلی، خلاق و عملی با محیط سازگار می‌شوند، آنها را شکل می‌دهند و انتخاب می‌کنند. در این کتاب آموزش مبتنی بر هوش موفق در دروس مختلف برای دانش‌آموزان تیزهوش ارائه شده است.

استیو برگ و همکارانش در این کتاب از یک کنجکاوی تجربی تحت عنوان «اثر فلین» نام می‌برند. ما دانیم محیط تاثیر به‌سزایی بر توانایی‌های شناختی و هوشی دارد. شاید ساده‌ترین و در عین حال قوی‌ترین نشانه این مسئله، پدیده فلین است. پدیده اصلی این است که ضریب هوشی (IQ) از طریق توالی موهبت‌آزادها در جهان در بخش قابل توجهی از قرن حاضر - حداقل از ۱۹۳۰ به بعد - افزایش یافته است. «اثر فلین عبارت از افزایش فزاینده نمرات آزمون‌های هوش در طی زمان است. به نظر می‌رسد افراد در حال باهوش‌تر شدن هستند. این اثر آنقدر قدرتمند است که باعث می‌شود آزمون‌های هوش در فاصله زمانی اندکی بازنویسی و «بازهنجاری» شوند، در غیراینصورت ممکن است افراد بسیار زیادی عملکرد در حد «تابغه» داشته باشند. این اثر برای آنها که می‌پنداشتند هوشبهر مفهومی ایستا و نامتغیر می‌باشد، بسیار تکان‌دهنده و شگفت‌آور است. این تاثیر باید محیطی باشد زیرا بطور قطع یک جریان موفقیت‌آمیز در حیطه‌های ژنتیک نمی‌تواند چنین تاثیری را در این زمان کوتاه اعمال کند. تحقیقات مربوط به اثر فلین، از حداقل ۱۵ نمره ضریب هوشی (IQ) به ازای هر نسل در آزمون‌های هوش را در تمام دنیا نشان می‌دهد. همچنین این اثر بر آزمون‌های هوش سیال، بزرگتر از آزمون‌های هوش متبلور بوده است. توضیحات بالقوه زیادی برای اثر فلین وجود دارد و در سال ۱۹۹۶ کنفرانسی در دانشگاه اموری (Emory) توسط اولریک نیسر (Ulric Neisser) در تلاش برای تبیین این اثر برگزار شد. بعضی از علل احتمالی، عوامل مدرسه‌ای، تحصیلات بالاتر والدین، تغذیه بهتر و کم شدن بیماری‌های کودکان بودند. یک تبیین علمی دیگر توجه بیشتر و بهتر والدین به آموزش فرزندان بود. پاسخ هرچه باشد، اثر فلین نشان می‌دهد که باید در مورد ثابت بودن ضریب هوشی (IQ) دقیق‌تر فکر کنیم.

در این کتاب استرنبرگ و همکارانش الگوی جدیدی برای شناسایی و آموزش تیزهوشان ارائه داده‌اند که آن را الگوی WICS نامیده‌اند. در الگوی WICS، خرد نقش کلیدی دارد. بر طبق آن فرد به اندازه‌ای خردمند است که از هوش موفق، خلاقیت و دانشی که با ارزش‌های اخلاقی مثبت متعادل می‌شود برای رسیدن به مصلحت عمومی، تعادل منافع درون‌فردی (خویش)، بین‌فردی (دیگران) و برون‌فردی (منافع سازمانی / بنیادین / معنوی)، در دوره‌های کوتاه مدت و بلند مدت، به منظور سازگاری و شکل‌دهی محیط بهره‌بردار. مدارس تیزهوشان با تأکید بیش از حد بر توانایی‌های شناختی سنتی، به قیمت از دست دادن خرد و استدلال اخلاقی، اشتباه بزرگی مرتکب شده‌اند. لذا استرنبرگ و همکارانش پیشنهاد می‌کنند در برنامه مدارس تیزهوشان به آموزش خرد نیز به‌دازند که در این کتاب به این موضوع مهم اشاره شده است.

این کتاب می‌تواند به عنوان یک منبع درسی برای درس روان‌شناسی و آموزش تیزهوشان سودمند باشد. همچنین این کتاب می‌تواند منبع مفیدی برای معلمان مدارس تیزهوشان و معلمان مجری «طرح شهاب» باشد. تا با جدیدترین تحقیقات در حوزه شناسایی و آموزش تیزهوشان آشنا شوند. همچنین در پایان از جناب آقای ابوالحسن علی‌نژاد که در قسمت‌هایی از کتاب کمک نمودند سپاسگزاری می‌نمائیم.

در پایان لازم می‌دانم از جناب آقای دکتر حمیدرضا عباسی استاد بزرگوار خود که ویراستاری علمی کتاب و توضیح اصطلاحات فنی کتاب را پذیرفته و انجام دادند، سپاسگزاری می‌نمایم.

دکتر احمد عابدی

عادله شعیب زاده

کاوشی در تیزهوشی

این کتاب مروری تحقیقی و علمی بر مفاهیم، تعاریف و نظریه‌های جدید درباره تیزهوشی و سیر تکاملی گذشته و حال حوزه آموزش تیزهوشان است. مؤلفان در این کتاب به تفصیل نقش هوش^۱، خلاقیت^۲ و خرد^۳ را در تیزهوشی بررسی نموده و به ارتباط متقابل بین فرهنگ و تیزهوشی و نیز -گونه‌گی^۴ تیزهوشی به عنوان یک ساختار^۵ تکامل مهارت و تخصص پرداخته‌اند. مؤلفان همچنین برخی الیاعات کلیدی درباره شناسایی و آموزش کودکان تیزهوش را بررسی و بحث کرده‌اند. این کتاب می‌تواند برای معلمان، روان‌شناسان، مددکاران اجتماعی و دیگر مشاغلی که به کودکان تیزهوش در خانواده‌هایشان خدمت‌رسانی می‌کنند مورد استفاده قرار گیرد.

رابرت ج استرنبرگ^۶ معاون آموزشی دانش‌گاه و دستیار ارشد رئیس دانش‌گاه و استاد روانشناسی و آموزش در دانش‌گاه دولتی اکلاهما^۷ و نیز استاد افتخاری روانشناسی در دانش‌گاه هایدلبرگ^۸ است. قبل از آمدن به دانش‌گاه دولتی اکلاهما، رئیس دانش‌گاه علوم انسانی دانش‌گاه تافتز^۹ بود. استرنبرگ رئیس انجمن بین‌المللی آموزش و روانشناسی شناختی و رئیس منتخب اتحادیه انجمن‌های علوم رفتاری و مغزی^{۱۰} می‌باشد. استرنبرگ درجه دکتری (Ph.D) خود را از دانش‌گاه استنفورد^{۱۱} دریافت کرده است و یازده مدرک افتخاری نیز دارد. او -رود ۱۲۰۰ مقاله و نوشتار دارد و بیش از بیست میلیون دلار بورس تحصیلی در اختیار داشته است. بیش از بیست و چهار جایزه حرفه‌ای و لوح تقدیر به او اعطا گردیده است.

1. intelligence

2. creativity

3. wisdom

4. construct

5. Robert J. Sternberg

6. Oklahoma State University

7. Heidelberg

8. Tufts

9. behavioral and brain sciences

10. Stanford

لیندا جاروین^۱ دانشیار پژوهشی در گروه علوم تربیتی دانشگاه تافتز و مدیر مرکز بهبود یادگیری و تدریس این دانشگاه است. او درجه دکترای تخصصی (PhD) خود را در رشته روانشناسی شناختی و تفاوت‌های فردی از دانشگاه پاریس (فرانسه) دریافت کرده و دوره آموزشی پست‌دکتری خود را در دانشگاه ییل^۲ گذرانده است. او تجربه فراوان و گسترده‌ای در تدوین برنامه درسی، طراحی و اجرای فرصت‌های پیشرفت حرفه‌ای برای معلمان مقاطع پیش‌دبستان تا کلاس دوازدهم و استادان دانشگاه‌ها و همچنین تسهیل برنامه‌های ارزیابی مدون دارد.

اِlena گریگورنکو^۳ دانشیار مطالعات کودکان، روانشناسی و بهداشت عمومی در دانشگاه ییل و استاد مدعو (قراردادی) روان‌شناسی در دانشگاه کلمبیا و دانشگاه دولتی مسکو در روسیه است. او درجه دکترای تخصصی (PhD) خود را در رشته روان‌شناسی عمومی از دانشگاه دولتی مسکو در سال ۱۹۹۰ در درجه دکترای تخصصی (PhD) خود را در رشته روانشناسی تحولی^۴ و ژنتیک از دانشگاه ییل در سال ۱۹۹۶ دریافت کرده است. گریگورنکو بیش از ۲۵۰ مقاله ارزیابی شده، فصول کتاب و کتاب‌های متعدد منتشر کرده است. به پاس خدمات و کارهایش جوایز حرفه‌ای متعددی به او اعطا شده است. تحقیقات وی را سازمان‌هایی چون NIH (مؤسسه ملی بهداشت)، NSF (بنیاد ملی علوم)، DOE، وزارت انرژی، USAID (نمایندگی ایالات متحده برای توسعه بین‌المللی)، سازمان کمک‌های بین‌المللی، بنیاد رشد کودکان^۵، بنیاد روان‌شناسی آمریکا و دیگر سازمان‌های دولتی و غیردولتی پشتیبانی مالی کرده‌اند.

1. Linda Jarvin

2. Yale

3. Elena Grigorenko

4. developmental psychology

5. Cure Autism Now

6. Foundation for Child Development

مقدمه

ویلیام جیمز^۱ و ویلیام جیمز سیدیس^۲ تقریباً نمایانگر دوسریک پیوستار هستند. ویلیام جیمز یک پسر بچه تیزهوش بود که به یکی از فلاسفه و روان‌شناسان برجسته نسل خود تبدیل شد. برخی او را به عنوان بزرگترین دانش‌شناس آمریکایی در تمام دوران می‌دانند. ویلیام جیمز سیدیس پسر بچه تیزهوشی بود که در ابتدا او را گرفت و در نهایت او را پس از یک شروع خارق‌العاده، تلخ‌کام و تندخو شد، به سلامتی خود توجه نکرد. در جوانی درگذشت. از جیمز سیدیس به عنوان یک بزرگسال با استعداد نام برده می‌شود که کار خود را به عنوان یک کودک تیزهوش آغاز کرد. سیدیس هیچگاه به افتخار هم‌نامش نرسید و از او به عنوان نوعی معله ذهنی که زود خاموش گشت یاد می‌کنند.

چه عاملی باعث می‌شود که برخی از کودکان تیزهوش تبدیل به بزرگسالان تیزهوش شوند و برخی دیگر این دوره انتقالی را طی نمی‌کنند؟ چه عاملی باعث می‌شود افراد دوران گذر یاد شده را در انواع تخصص‌های توسعه یافته طی نمایند که باعث آن‌ها را افراد تیزهوش نه فقط از کودکی به بزرگسالی، بلکه از یک مرحله از کودکی به مرحله‌ای دیگر از کودکی، یا از یک مرحله از بزرگسالی به مرحله‌ای دیگر از بزرگسالی شناسایی کند؟ بطور خاص‌تر، چه عاملی باعث می‌شود افرادی از برخی نژادها، بیش از دیگر نژادها تیزهوش شناخته شوند؟

آیا ممکن است بعضی از کودکانی که تیزهوش شناخته نشده‌اند توانایی و استعدادهایی برای نقش‌آفرینی و داشتن سهم عمده و انجام کارهای بزرگ در رشته خود داشته‌اند و برخی از کودکانی که تیزهوش شناخته شده‌اند، استعداد کمتری داشته‌اند؟ بطور خاص، آیا ممکن است دانش‌آموزان اقلیت محروم توانایی‌های پیشرفت در مشاغل‌شان را داشته باشند اما چون نظام

1. William James

او را گاهی پدر روان‌شناسی آمریکا می‌نامند. او در سنت پراگماتیسم آمریکایی جا داشته‌است و به همراه برادر رمان‌نویس خود «هنری جیمز» از مشاهیر آمریکا هستند. برخی کتابهای او «مثل روان‌شناسی و دین» به فارسی هم ترجمه شده‌است.

2. William James Sidis

آموزشی استعدادهای آن‌ها را به رسمیت نمی‌شناسد هرگز فرصت نشان دادن استعدادشان را نیابند؟ به این سه مسئله کلیدی درباره تیزهوشی که در این کتاب به آن‌ها پرداخته می‌شود دقت کنید.

اول به موضوع شناسایی توجه کنید. یکی از اهداف آموزش تیزهوشان، شناسایی افرادی است که به احتمال زیاد می‌توانند نقش آفرینی کنند و کارهای بزرگ و عمده، از هر نوع، را برای جامعه انجام دهند. از این منظر لازم است درک کنیم تیزهوشی چیست و چه تحولاتی در طول زندگی فرد اتفاق می‌افتد تا بتوانیم بفهمیم کدام کودکان واقعاً بیشترین توان را برای توسعه انواع مهارت‌های مورد نیاز برای نای نقش عمده و مهم در جامعه دارند و کدام کودکان مانند شعله‌ای درخشان هستند که زود خاموش می‌شوند و احتمال افزایش مهارت‌های مورد نیاز و ایفای چنین نقش مهم و عمده‌ای را از دست می‌دهند. بدون چنین درکی، ممکن است ما افرادی را تیزهوش بنامیم و شناسایی کنیم که استعداد بالقوه برای ایفای نقش و سهم عمده در جامعه، در آن‌ها کمتر است. برای مثال ممکن است آن‌ها در امتحانات خوب باشند اما کمک کمی به تعالی جهان می‌کنند به‌ویژه ممکن است ما در شناسایی کودکان محروم که می‌توانند در شاغل‌شان برتری داشته باشند اما این برتری در ارزیابی‌های سنتی استفاده شده در فرآیند شناسایی آنها نشان داده نمی‌شود، شکست بخوریم.

دوم به موضوع آموزش توجه کنید. تا اندازه‌ای که تیزهوشی بخشی از موضوع توسعه مهارت‌ها است، احتمالاً معلمان قادر خواهند بود به کودکان در توسعه انواع مهارت‌هایی که منجر به انجام کارهای بزرگ و ایفای نقش عمده در درازمدت شود، کمک کنند مشروط بر اینکه این معلمان بتوانند تشخیص دهند چه نوع مهارت‌هایی نیاز هستند. اگر معلمان بطور واضح ندانند چه نوع مهارت‌هایی را می‌خواهند از طریق آموزش به کودکان پرورش دهند، در مورد آنچه باید تدریس کنند و چگونگی تدریس آن نمی‌توانند تصمیم مناسبی بگیرند. مطلب مهم دیگر این است که کودکان محروم اغلب با شیوه‌هایی که متفاوت از روش‌های سنتی تعلیم و تربیت است، بهتر یاد می‌گیرند، یعنی این کودکان فرصت بروز استعدادهای بالقوه خود را ندارند. برای اطمینان از اینکه دانش آموزانی که به عنوان تیزهوش شناسایی می‌شوند به گونه‌ای آموزش ببینند که نقاط قوت خود را برجسته و نقاط ضعف خود را اصلاح یا جبران نمایند، باید شناسایی و آموزش افراد همزمان باشد.

سوم به موضوع *ارزیابی* توجه کنید. نمونه‌های عملکرد کودکان شامل تکلیف منزل، امتحانات، مقاله‌نویسی، پروژه‌ها و چیزهایی از این قبیل باید بر حسب انواع مهارت‌هایی که پرورش آن‌ها مهم تلقی می‌شود، مورد ارزیابی قرار گیرند. چنین ارزیابی‌هایی مستلزم شناسایی مهارت‌های مهم است، در غیر اینصورت ممکن است ما کودکان را با معیارهای غلط ارزیابی کنیم و کودکان غیرشایسته (و نیز بزرگسالان غیرمستحق) را تشویق کنیم و پاداش دهیم. اساساً این معیارها در مدرسه مهم تلقی می‌شوند یا حتی در سال‌های اول مدرسه به آن‌ها اهمیت داده می‌شود، اما در سال‌های بعد در مشاغل بعدی بدان توجه نمی‌کنند. ارزیابی باید مطابق با شناسایی و آموزش کودکان محروم ممکن است از مراحل شناسایی و آموزش با موفقیت عبور کنند، اما اگر ارزیابی بر روی دانش‌آموزان متناسب با آموخته‌های آنان نباشد برای دستاوردهایشان امتیازی دریافت نخواهند کرد.

بنابراین هدف پژوهشی که ما به‌تمام داده‌ایم کشف مبانی شناسایی، آموزش و ارزیابی است که گذر موفق در تیزهوشی را بر سراسر سطوح تکاملی و اجرای عدالت آمیز به‌ویژه درباره اقلیت‌های با حضور کم‌رنگ در جامعه را تضمین کند. مسئله این است که چگونه بر روی استعداد کودکان که با ارزش‌ترین سرمایه یک ملت هستند، سرمایه‌گذاری کنیم. در حال حاضر توانایی‌های تحلیلی و حافظه سنتی، در شناسایی کودکان برای برنامه‌های آموزش تیزهوشان مورد استناد قرار می‌گیرند. اما پژوهش ما نشان داد که مهارت‌های عملی و خلاق نیز، اگر مهم‌تر نباشند، درست به همان اندازه مهارت‌های تحلیلی برای موفقیت در زندگی مهم هستند. ما دریافته‌ایم حتی افرادی که از نظر تحلیلی و خلاقیت تیزهوش محسوب می‌شوند، لزوماً توانایی ممتاز و سرآمد شدن در بزرگسالی را ندارند. برای مثال، آن‌ها ممکن است آثر هنری خلاقانه‌ای بیافرینند اما ندانند چگونه آن‌ها را به نمایش بگذارند یا ممکن است داستان‌های با ارزش خلق کنند اما ندانند چگونه آن‌ها را منتشر نمایند، و ممکن است ایده‌های خلاقانه برای کارآفرینی داشته باشند اما ندانند چگونه منابع مالی لازم را تهیه نمایند؛ یا ممکن است تصنیفات موسیقایی خلاقانه‌ای درست کنند اما ندانند چگونه آن را به اجرا بگذارند. این افراد در گذرهای آتی تیزهوشی شکست می‌خورند زیرا در تکمیل ایده‌هایشان فاقد صلاحیت هستند.

هدف این کتاب گردآوری برخی عناوین ماندگار و قابل توجه درباره شناسایی و آموزش کودکان تیزهوش و با استعداد از رابرت ج. استرنبرگ و همکارانش در مرکز روان‌شناسی توانایی‌ها، کفایت‌ها و مهارت‌ها^۱ است، مرکزی که در اصل در دانشگاه ییل قرار داشت و اکنون در دانشگاه تافتز است. این کتاب مروری بر حدود دوازده سال تحقیق در ایالات متحده و خارج از آن است. ما از همه همکارانی که در طول این سالان داشته‌ایم قدردانی می‌نماییم و علاوه بر اعضای گروه که در ادامه نام آن‌ها آمده است از همکاری‌های لی-فانگ ژانگ^۲ که در کار ما بر روی نظریه پنج ضلعی تیزهوشی که در فصل اول توصیف شده است همکاری داشت، قدردانی می‌کنیم. رنا سوبوتنیک^۳ در فصل موسیقی و تیزهوشی سهم داشت. لی کافین^۴ و تزور کارلیتس^۵ نشر مهمی در کارهای ما در دانشگاه تافتز بر عهده داشتند. جوزف رنزولی مدیر مرکز ملی پژوهش درباره تیزهوشی استعداد، یک همکار و دوست فوق‌العاده گرانقدر در طی سالیان متمادی فعالیت ما را مرکز یاد شده بود.

ما از همه اعضای مرکز سپاسگزاریم که در این تلاش یاری گر ما بودند و مایلیم از این افراد به ترتیب حروف الفبا تشکر نماییم:

دامین برنی، مارک بلوملینگ، دریک شاپتر، هادی چارت، تونادلن، نیام دوئل، سارادومن، نانسی فردین، کارول گردون، لزل هارت، جونا کواکس، دونا مکامبر، نقلی میسوراکا، اریک موگا، الکسی نلایف، تینانیومن، پال اوکیف، کارولین پاریش، جود رندی، مورگن رینولدز، رابین ریسمن، اما سیالا، گریگوری اسنورتهایم، استیون ستملر، الگا استال، امی می‌تان.

1. The Center for the Psychology of Abilities, Competences, and Expertise / PACE

2. Li-Fang Zhang

3. Rena Subotnic

4. Lee Coffin

5. Tzur karelitz